

Gaziantep
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

GAZİANTEP'TE İNANÇ TURİZMİ

Religious Tourism in Gaziantep

Handan Bey Cami

İnsanlığın yerleşik hayata geçişinden günümüze kadar Anadolu'da birçok medeniyet kurulmuştur. Farklı kültürler, milletler ve dinler bir arada yaşayabilmiş ve zengin bir kültür birikimi meydana gelmiştir. Antik dönemlerdeki dini inançların yanı sıra, Musevilerin Anadolu'ya gelmeleri, ardından Hz. İsa'nın Havarilerinin Hıristiyanlığı yaymak amacıyla bölgemizi tercih etmeleri, o tarihlerden bu yana önemli din merkezlerinin Anadolu'da oluşmasını sağlamıştır.

Anadolu toprakları 7. yüzyıl'dan sonra Müslüman akınlarına sahne olmuştur. Türklerin İslamiyeti benimsediği topraklarda, Müslümanlarla diğer din mensupları arasında dini anlamda hiç bir sorun yaşanmamıştır. Şehrimizde antik dönem inançlarının yanı sıra Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi semavi dinlerin önemli dini yapıları günümüze kadar varlıklarını sürdürmüştür.

Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde Hz. İsa'nın havarilerinden Johannes, Fırat Nehri ile Merziman Çayı'nın kesiştiği noktada

bulunan Rumkale'yi kendine üs seçmiş ve Yuhanna İncili'ni burada yazarak çoğaltmıştır.

Patrik Aziz Nerses'in Rumkale'de adına yapılmış bir kilisesi ve mezarı bulunmaktadır. Yakubi Azizi Barşavma'nın kendi adına inşa ettirdiği manastır da yine Rumkale'de bulunmaktadır.

Gaziantep'te şehir merkezinde bulunan Kendirli Kilisesi, bugün Kurtuluş Camisine çevrilmiş olan Meryem Ana Kilisesi ve Nizip İlçesi'ndeki Fevkani Kilisesi ziyaret edilebilecek durumdadır.

Hz. Ömer zamanında Gaziantep bölgesinde yapılan savaşlarda, Hz. Muhammed'in peygamberlik mührünü görüp öpen Hz. Ökkaşe, Nurdağı ilçesinin güneydoğusunda, günümüzde Dülükbaba olarak bilinen Davud-u Ejder Şehitkamil ilçesi sınırlarında bulunan Dülük Ormanlarının içerisinde, Pirsefa Şahinbey ilçesinde, Sa'd bin Ebu Vakkas (ra.) Araban ilçesi sınırlarında, halk arasında Karaçomak olarak bilinen zat ise Şahinbey ilçesi Karaçomak köyü sınırları içerisinde makamları bulunmaktadır.

Bir rivayete göre, Halife Hz. Ömer, İslam topraklarına kattığı Antep'ten ayrılırken muhafazasına bıraktığı Askeri birlik komutanı, şehrin surlarla çevrilmesi gerektiği üzerinde durur. Hz. Ömer ise şu cevabı verir. "Antep surlarla çevrilmiştir. Sahabeden beş arkadaşımızı burada şehit verdik ve defnettik gidiyoruz. Sa'd bin Ebu Vakkas (ra.), Hz. Ökkaşe, Karaçomak, Pirsefa ve Davud'u Ejder bu bölgenin manevi bekçileridir."

Hacıbaba, Şeyh Fethullah, Alibaba, Kurbanbaba ve daha birçok türbeyle Gaziantep bir Evliyalar Şehri haline gelmiştir.

Gaziantep'te mimarisi ile dikkat çeken çok sayıda Türk-İslam eseri cami mevcuttur. Mehmet Nuri Paşa Camii, Şeyh Fethullah Camii, Tahtani Camii, Alaüdevle Camii, Boyacı Camii, Şirvani Camii bunlardan birkaçıdır. Hacı Nasır Camii'nin burmalı minaresi, Handaniye, Eyüpoğlu ve Esenbek Camilerinin portal süslemeleri dikkat çekicidir.

Boyacı Cami

Ali Nacar Cami

A good number of civilizations have been founded until today since mankind started out sedentary life. Diverse cultures, nations, and religions could co-exist, and a cultivated cultural cluster came into existence.

Besides religious beliefs in ancient ages, that Jews expelled from Palestine came to Anatolia, that the Disciples of Christ preferred the region in order to spread Christianity led to the constitution of important religion centers in Anatolia from that period onwards.

After the 7th century, this time the Anatolian territory witnessed the Muslim invasions.

In Gaziantep, besides beliefs pertaining to ancient ages; important religious structures of celestial religions such as Judaism, Christianity and Islam have continued their existence until today.

At times when Christianity first appeared, Johannes, one of the Disciples of Christ selected Rumkale, one of the significant centers of that time, as a base; and Johanna scripted and reproduced the Bible here.

There have been a church and as well as a tomb in Rumkale in the name of Patriarch Saint Nerses who passed away in 1173.

In the monastery built in the name of Jacoby Saint Barshavma is also in Rumkale. The Kendirli Church located in Gaziantep Town center, The Saint Mary Church converted into a mosque today, and the Fevkani Church in Nizip district are all in good condition to be visited.

In wars occurring in Gaziantep during the era of Holy Omar, Holy Okkasiye who had seen and kissed the seal of the Prophet Mohammad in the southeast of Nurdagi District, Davudu Ejder known as Dulukbaba today in Duluk Forests, Pir Safa within the borders of Sahinbey, Sa'd bin Ebu Vakkas (ra.) in Araban and the individual publicly known as Karacomak in Karacomak Village sanctified at the location where their tombs stand today.

According to a rumor, the commander in chief, whom Holy Omar the caliph left to guard the town while he was departing from Gaziantep which he annexed to the Islamic territory, emphasized the importance to surround the city with the battlements.

Holy Omar replied 'Antep has been surrounded with battlements'. Five fellows from our clan martyred here and we buried them. It is time to go now. Sait İbn-i Ebu Vakkas, Okkas (Holly Okkasiye), Karacomak, Pirsefa and Davud-u Ejder are spiritual guards of this region. They stand for the battlements of Antep.'

Gaziantep has become the city of dervishes with the tombs of Hacibaba, Sheik Fethullah, Alibaba, Kurbanbaba, and so forth.

There are a lot of Turkish- Islamic work mosques which are attractive with their architecture. Mehmet Nuri Paşa Mosque, Seyh Fethullah Mosque, Tahtani Mosque, Alaüdevle Mosque, Boyacı Mosque, Şirvani Mosque are a few of them. The curved minaret of Hacı Nasır Mosque and portal ornaments of Handaniye, Eyüpoğlu and Esenbek Mosques are attractive.

ÖKKEŞİYE (UKKAŞE) HAZRETLERİ TÜRBESİ

Nurdağı ilçesine ulaşmadan, yolun sol tarafında Durmuşlar köyünün güneyinde yaklaşık 5 km. mesafede yer alan yemyeşil tepe üzerinde bulunan türbede medfun olan zatın Hz. Ömer zamanında Gaziantep ve çevresinin fethi zamanında şehit düşen beş sahabeden biri olan Ukkaşe bin Mihsan el- Esemi Hazretleri (Hz. Ökkaşe/Ökkeşiye) olduğu rivayet edilmektedir.

Kur'ân-ı Kerim'in nüzulünün tamamlanması ve Peygamber Efendimizin (asm) vefatının yaklaştığını hissetmesinden sonra, Müslümanları toplayarak tebliğde bulundu. Konuşmasını tamamladıktan sonra ashabına dönerek, "**Sizden kime bir haksızlık yapmış isem, şimdi benden hakkını alsın, ahirete bırakmasını**" dedi. Bunun üzerine Hz. Ukkaşe, bir savaş sırasında, Peygamber Efendimizin değneğinin sırtına değdiği söyledi. Habibullah da, bir değnek getirmelerini ve Ukkaşe'den de gelip değnekle hakkını almasını söyledi. Bu durum karşısında hayrette kalan sahabe donup kaldı. Hazreti Ebu Bekir, Ömer, Ali başta olmak üzere, öne çıkıp, değnekle Ukkaşe'nin kendi sırtlarına vurmasını söylediler. Çünkü, hiçbirinin Peygamber Efendimizin sırtına değnekle vurulmasına tahammülleri yoktu. Ancak, Peygamber Efendimiz bunların hiçbirine izin vermedi. Sırtını açarak Ukkaşe'ye, "hakkını al" diyerek vurmasını istedi. Ukkaşe, Peygamber Efendimizin açık sırtını öperek, "Anam babam sana feda olsun Ya Resulallah! Senden hak iddia etmek benim ne haddime!" diyerek karşılık verdi.

Hz. Ökkaşe (ra.) Peygamber efendimizin (s.a.v.) "Kim cenneteki arkadaşını görmek isterse, bu adama baksın" buyurarak cennete gireceğini müjdelediği bir sahabedir.

Çevresine göre oldukça yüksek bir tepede bulunan yapı grubu; türbe, müştemilat ve minareden ibarettir. Çevresinde bulunan yapı grupları günümüzde inşa edilmiştir.

THE TOMB OF ÖKKEŞİYE (UKASHA)

This tomb lies on top of a green hill to the left of the road, before you come to Nurdağı and about 5 km south of the village of Durmuşlar. It is alleged to be the tomb of Ukasha bin Mihsan el-Esedi (Ökkeşiye), one of the five sahabe who were martyred during the conquest of Gaziantep and the surrounding region in the time of Caliph Umar.

When he had divinely received the Koran in its entirety and he felt that his death was approaching, the Prophet Muhammed gathered the faithful for a sermon. Turning to his companions at the end of his speech, he said, "If I have wronged any one of you, let him get his just due from me now and not leave it till the hereafter". At this, Ukasha replied that the prophet's whip had struck his back during a battle. Muhammed sent for a whip and told Ukasha to strike him in return. The sahabe was shocked and could not move, and the other companions- Abu Bekir, Umar and Ali at the fore, stepped forward and told Ukasha to whip their backs instead because they could not stand to see the whip touch Muhammed. The prophet, however, did not allow this. Baring his back, he said to Ukasha, "Take your revenge", at which Ukasha kissed his bare back replying, "Over my parents' dead bodies, O Messenger of God! How would I dare to claim the right of retaliation against you!"

Ukasha was one of the chosen sahabe (disciples) who were given the promise of paradise by the prophet, who proclaimed, "Whoever wants to see who will be my companion in paradise, look at this man".

The group of buildings on the high hill consists of the tomb, outbuildings and a minaret. The surrounding structures were built in recent times.

SA'D BİN EBU VAKKAS (SEYDİ VAKKAS) TÜRBESİ

Araban ilçesinin 6 km. kuzeyinde Ziyaret köyünün kuzeydoğusunda bulunan türbe cennetle müjdelenen on sahabeden biri olan Sa'd bin Ebu Vakkas hazretlerinin makamıdır.

Peygamber efendimizin (s.a.v.) duasına mazhar olmuş büyük İslam kumandanıdır. Sa'd bin Ebu Vakkas (ra.) Hz. Peygamber, Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer zamanında yapılan bütün seferlerde bulunmuştur. 675 yılında Medine'de vefat etmiştir. Kabri, Medinedeki Cennetül Baki mezarlığındadır.

Dikdörtgen planlı türbe düzgün kesme taşlarla inşa edilmiştir. Yapının iç bölümünde bağdadi siva kullanılmıştır. Kuzey ve güneyde mihrap ve paye biçiminde sütunlar yer alır. Kubbe yapıya köşe kuşakları ile bağlanmaktadır. 1998 yılında restorasyonu sırasında türbenin 30 metre güneybatısında mescit, misafirhane ve kurban kesim yeri inşa edilmiştir.

THE TOMB OF SA'D BIN EBU VAKKAS (Saad Ibn Abi Waqqas)

The shrine situated 6km north of Araban, northeast of the village of Ziyaret, is dedicated to Sa'd Bin Ebu Vakkas, one of the ten sahabe (companions of the Prophet Muhammed) to whom paradise was promised. He was a great commander of the Muslim army who was honoured by the prayers of the prophet. Sa'd Bin Ebu Vakkas participated in all the campaigns in the time of Muhammed, Ebu Bekir (Abu Bekir) and Ömer (Umar). He died in 675 in Medina where he is buried in the Cennet'ül Baki (Jannet al Baqui) cemetery.

The rectangular structure is built of ashlar stone. It has a lath and plaster interior with columnar supports and a mihrap – praying niche. The dome is attached with corner tie beams. The tomb itself is a 7-metre-long marble sarcophagus with lid. When the shrine was restored in 1998, a mescit or small mosque, guest house and area for sacrifices were built 30 meters southwest of the shrine.

YUŞA PEYGAMBER TÜRBESİ

Boyacı Camiinden Kavaflar Çarşısı'na doğru uzanan sokakta Pirsefa denilen mevkideki tek katlı türbede, iki oda içinde iki türbe bulunmaktadır. Bunlardan birisi rivayete göre Yuşa Peygambere ait olup, diğeri ise Pir Sefa Hazretlerine aittir. Yuşa Peygamber (A.S.) İsrail oğullarından olup, Musa aleyhisselam'dan sonra gönderilmiştir. Hz. Musa'nın yeğenidir. Annesi Musa aleyhisselam'ın kız kardeşidir.

Yuşa aleyhisselama ait olduğu belirtilen ve günümüze kadar ulaşan üç makam yerinden bahsedilmektedir. Bunlardan biri Bağdat, biri İstanbul diğeri de Gaziantep'tedir.

THE TOMB OF THE PROPHET YUŞA (JOSHUA)

On the street leading from the Boyacı Mosque towards the Kavaflar Çarşısı (Shoemakers Bazaar), in the area known as Pirsefa, is a one storey, two-room shrine containing two tombs. One of these tombs is said to be that of Joshua, and the other that of Pir Sefa. Joshua was leader of the Israelites after Moses. (He was the nephew of Moses- the son of Moses' sister.

There are three shrines dedicated to Joshua: one in Baghdad, one in Istanbul and this one in Gaziantep.

PİRSEFA HAZRETLERİ TÜRBESİ

Pirsefa Hazretleri ile Yuşa Peygamber aynı yerde yatmaktadır. Pirsefa hakkındaki rivayetlere göre Pirsefa'nın Hz. Yuşa'nın türbedarı olduğu ve ölünce buraya gömüldüğü söylenmektedir. Bir başka rivayete göre ise Pirsefa Medinelidir ve ensardandır. Gaziantep'in Müslümanlar tarafından fethinde Hz. Ali kumandasında buraya gelmiş, Karaçomak'la yan yana savaşırken, uğradığı zorlu bir kılıç darbesi ile gövdesi ikiye bölünmek suretiyle şehit olmuştur. Bunun üzerine Hz. Ömer, Yuşa aleyhisselam'ın yanına defnederek "Kendini Peygamber-i Zışan'la komşu ettim" demiştir.

THE TOMB OF PIRSEFA

Pirsefa and Joshua are entombed in the same place. According to hearsay, Pirsefa was the tomb keeper for Joshua's grave, and when he died, he was buried here also. Another story says that Pirsefa was from Medina, one of the ensar – those who helped Moslems immigrate to his city, and that he came to Gaziantep with the army of Ali during the Muslim conquest. While fighting side-by-side with Karaçomak, he was cut in two by a powerful stroke of a sword. When this happened, Umar had him buried next to Joshua, saying, "I have made him a neighbour of the glorious prophet".

HACIBABA TÜRBEİ

Hacıbaba Türbesi, Şehitkamil ilçesi Karşıyaka bölgesi Hacıbaba Mahallesi'nde Zeugma Mozaik Müzesi'nin kuzeyindeki tepededir. Türbe, Kurtuluş Savaşı yıllarında yıkılmış, daha sonra halk tarafından onarılmıştır. Modern bir bina olarak yapılan türbe kare planlıdır. Avlu duvarı ile çevrelenen yapıda kesme taş ile bir giriş kapısı bulunmaktadır. Avluya giriş dairesel 4 basamaklı merdivenle sağlanmaktadır.

Hacı Baba'nın, Hallaç Baba, Kurban Baba ve Aydın Baba ile kardeş olduğu rivayet edilmektedir.

THE HACIBABA TOMB

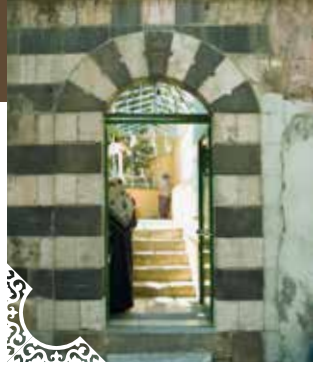
The Hacıbaba Tomb is on a hill north of the Zeugma Mosaic Museum, in the Hacıbaba district of Karşıyaka, Şehitkamil. It was ruined during the Turkish War of Independence, and later repaired by the public. It is a square, contemporary building surrounded by a courtyard wall, and has a stone entrance. Access to the courtyard is via 4 circular steps.

Hacı Baba is said to be the brother of Hallaç Baba, Kurban Baba and Aydın Baba.

ALİ BABA (Şuayıpzade Ali Akif Efendi) TÜRBESİ

Gaziantep merkez Şahinbey ilçesi Ünaldu Mahallesi Mihçı Zekeriya Sokak'ta bulunan türbede Şuayıpzade Ali Akif Efendi medfundur. Ali Akif Efendi Kilis'li Nakşibendi şeyhi Abdullah-i Sermesti'nin halifesidir. Türbe, kare planlı, kubbeli taş yapı bir binadır.

THE ALI BABA TOMB

This tomb is on Mihçı Zekeriya Street in the Ünaldu district of the town of Şahinbey, Gaziantep. Buried here is Şuayıpzade Ali Akif Efendi, who was the caliph of the Nakshibendi sheik, Abdullah-i Sermesti of Kilis. The tomb is a square stone building with a dome.

TEKKE CAMİİ (MEVLEVİHANE DERGAHI)

Tekke Camii, bir Türkmen Ağası olan Mustafa Ağa tarafından 1638 yılında yaptırılmıştır. Resmi kayıtlarda adı Mevlevihane Camisi olarak geçmektedir. Halk arasında Tekke Camii olarak bilinen mabet, cami, hücreler, semahane, yönetim ve Mevlevi Dervişlerinin oturma odaları, tuvaletler, havuzlar, küçük ve kısa minaresinden oluşan eserler şeklinde inşa edilmiştir. Caminin minaresi, altından geçen yol nedeniyle dikkat çekicidir. Mevlevihane olarak inşa edilen bina, 4 asırlık tarihinden sonra, şu anda vakıf eserlerinin sergilendiği Gaziantep Mevlevihanesi Vakıf Müzesi olarak değerlendirilmekte ve korunmaktadır.

TEKKE MOSQUE

The name of the mosque, built by Mustafa Aga who was a Turkoman Aga in 1638, has been specified as "Mevlevihane Mosque" on official records.

The temple publicly known as Tekke Mosque was built in the form of artifacts consisting of mosque, cells, chamber where dervishes perform the ritual of sema, living rooms of the administering and mevlevi dervishes, restrooms, pools, small minaret. The minaret of the mosque is distinctive because of its subterranean passage.

The historical building for 4 centuries which was built as Mevlevihane is restored as Gaziantep Mevlevihanesi Foundation Museum where many foundation artworks are exhibited.

ŞEYH FETHULLAH EFENDİ TÜRBESİ

Türbe, Kepenek Mahallesi Şeyh Fethullah Sokakta yer alan Şeyh Fethullah Külliyesi içerisinde. Şeyh Fethullah Külliyesi; cami, tekke, medrese, hamam ve kastelden müteşekkildir. Şeyh Fethullah'ın türbesi caminin güney yanındaki hazirede, mihrap kısmının bulunduğu çıkıntının doğu, diğer bölümün güney duvarlarının birleştiği köşede olup, üstü açık bir mezar. Türbenin bulunduğu hazireye Şih Ocağı denir. Külliye 1563 yılında yapılmıştır.

Şeyh Fethullah Efendi, Gaziantep'te yetişen velilerdendir. Doğum tarihi belli değildir. Babası Abdüllatif Efendi'dir. Hazreti Ebubekir soyundan olduğu rivayet edilir. Fethullah Efendi Hazretleri, dinî ve tasavvufî ilimleri tahsilden sonra her iki yolda da icazet ve hilafet almış, her iki kanaldan ilmîni yaymak için Gaziantep'te bir cami ve bir de tekke yaptırmıştır. Dünyaya önem vermemiş, zâhidce bir hayat sürmüştür.

İnşaat süresince kimseden para almayan Fethullah Efendi Hazretleri, her zaman elini oturduğu postun altına atarak istediği kadar parayı oradan almış ve sarf etmiştir. İşçilerden biri bir gün postun altından para çalmaya gitmiş. Postu kaldırıncaya bir siyah yılanın şahlanması ile irkilmiş. Tekrar işinin başına dönmüş. Fethullah Efendi, inşaat yerine gelince o işçinin kulağına eğilerek: "Her deliğe elini sokma. Kiminden yılan, kiminden çıkan çıkar" demiş. Fethullah Efendi Hazretleri'nin bu sözü o zamandan beri meşhur deyim olarak kullanılmaktadır.

Külliye'nin bahçesinde Antep Savunmasında şehit düşen Karayılan ve bir çok şehidin mezarı bulunmaktadır.

SHEIK FETHULLAH EFENDI TOMB

This tomb is in the Şeyh Fethullah Külliyesi, a social complex centred around a mosque, located on Şeyh Fethullah Street in the Kepenek district. The Şeyh Fethullah Külliyesi is made up of a mosque, tekke,(dervish lodge) medrese (school of religious instruction), hamam and a below-ground-level water fountain. Şeyh Fethullah's tomb is in the hazire (enclosure containing tombs) on the south side of the mosque, in the corner at the junction of the east wall of the mihrap section and the south walls of the other section. The tomb does not have a roof. The enclosure containing the tomb is called the "Şih Ocağı". The külliye was built in 1563.

Şeyh Fethullah Efendi was one of the saints nurtured in Gaziantep. His date of birth is unknown. His father was Abdüllatif Efendi, and he is said to be a descendant of Abu Bekir. Following his studies in religion and Sufism, Fethullah Efendi obtained ratification and rank of caliph in both disciplines, and had a mosque and dervish lodge built in Gaziantep in order to promote knowledge in both fields. He attached no importance to the material world, living a life of prayer.

He accepted no donations during the facility's construction, having only to put his hand under the fleece upon which he sat in order to find enough money for his needs. One day, one of the builders went to steal some money from beneath the fleece. When he lifted it, a black snake coiled underneath rose up ready to strike. The scared man returned to work. When Fethullah Efendi visited the construction site, he whispered into the worker's ear, "Be careful which hole you put your hand into. You never know when there will be a snake or a centipede". These words of Sheik Fethullah Efendi have since become a well-known saying.

The garden of the külliye also contains the graves of Karayılan who was killed during the Defence of Antep, and many others who died in battle.

DÜLÜKBABA (DAVUD-U EJDER) TÜRBESİ

Dülük Baba, Antep'in İslam orduları tarafından fethinde şehit düşmüş bir sahabedir. Asıl adı Davudu Ejder'dir. Sonradan yattığı Dülük tepenin adıyla anılmıştır. Kardeşi Malik Ejder de Maraş'ta şehit olarak orada gömülmüştür.

Dülükbaba Türbesi, şehrin kuzeyinde kendi adıyla anılan Dülükbaba Tepesi'nin üzerindedir. Dülükbaba tepesinde zirvede yer alan türbenin dikdörtgen duvar kalıntıları belirgindir. Bu duvar kalıntıları şu anda yıkık durumdadır.

THE TOMB OF DÜLÜKBABA

Dülük Baba, was a sahabe, or companion of the prophet killed during the conquest of Antep by Muslim armies. His real name was Davud Ejder, the popular name being a reference to Düllük hill upon which he was later buried. His brother, Malik Ejder, was also killed in battle in Maraş, where he is buried.

The Dülükbaba Tomb is at the summit of the hill of the same name in the north of the city. Today the rectangular tomb is in ruins, although the walls are still discernable.

KURTULUŞ CAMİİ

Tepebaşı Mahallesi'nde yer alan Surp Asdvadzadzin Kilisesi, 1892 yılında kilise olarak inşa edilmiştir. Kilise, Osmanlı Saray Mimarı Sarkis Balyan tasarımına göre ve taş ustası Sarkis Taşçıyan tarafından inşa edilmiştir.

Ermeni Gregoryan Kilisesi olarak yapılan bina, Antep-Halep bölgesinin taş mimarisini başarıyla Ermeni kilise mimarisinin çok köşeli kümbet sistemiyle bütünleştirmiştir. Yapının köşeleri, pencere silmeleri yöresel siyah ve beyaz taşlardan yapılmıştır. Yapının üzeri kırma bir çatı ile örtülmüştür. Mihrap dikdörtgen bir niş şeklinde dışarıya çıkıntılıdır. Mihrap duvarına üç sıra halinde pencere dizisi yerleştirilmiştir. Alınlığın ortasında da yuvarlak bir pencere bulunmaktadır.

Kilisenin 5 kapısının iki kapısı kuzeye, iki kapısı güneye, ana kapısı ise batıya açılmaktadır. Kilisenin çanı Brezilya'da yaşayan bir Ermeni olan Hrant Köşkeryan tarafından Güney Amerika'da özel olarak döktürülmüştür, 3 ton civarındadır ve şu an Gaziantep Müzesi'ndedir.

KURTULUŞ MOSQUE (SURP ASDVADZADZIN CHURCH)

The Surp Asdvadzadzin Church in the Tepebaşı district was built as a church in 1892. It was designed by the Ottoman palace architect Sarkis Balyan, and built by

stonemason Sarkis Taşçıyan.

The stone architecture of the Antep-Aleppo region and the polygonal vault system of Armenian ecclesiastical architecture are successfully combined in this Armenian Gregorian Church. The building's corners and window mouldings are of local black and white stone, and it has a hipped roof. The altar is a rectangular niche which forms a projection on the exterior. The altar wall has a series of windows in three rows. There is a round window in the centre of the gable.

Two of the church's five doors are on the north side and two on the south, while the main entrance is on the west. The bell was specially cast in South America by Hrant Köşkeryan, an Armenian living in Brazil. It weighs around 3 tons and is now in the Gaziantep Museum.

KENDİRLİ KİLİSESİ

Gaziantep şehir merkezinde Atatürk Bulvarı üzerinde, Öğretmenevi'nin bitişiğinde yer alan bina, 1860 yılında Gaziantep'te yaşayan Ermeniler tarafından yaptırılmak istenmiş ancak maddi zorluklardan dolayı Fransa Kralı III. Napolyon'dan, Fransız Misyonerlerden ve Katolik camiasından alınan maddi destekle inşa edilmiştir. Zaman içerisinde bir hayli yıpranan kilise yıkılarak 1898 yılında yeniden inşasına başlanmıştır. 1900 yılında büyük bir törenle açılan kilisenin planı Roma'daki Saint Fransua Kilisesi'nden örnek alınmıştır. Kilise planı Vatikan'dan Papalık Makamından gönderilmiştir.

Kilise geniş bir bahçe içerisinde siyah kesme taştan temel üzerine, beyaz kesme taştan yapılmıştır. Kilisenin tabanı kırmızı ve beyaz taşlarla sarı tahtası şeklinde döşenmiştir. Geniş bir avlu içinde yer alan binanın, cephe düzenlemesinde anıtsal kapılar, dairesel tepe pencereleri ve balkonlarda uygulanan işçilikli korkuluklar, balkon altı taş silmeleri dikkat çekicidir.

Günümüzde Büyükşehir Belediyesi Kendirli Gazi Kültür Merkezi ve öğretmenevinin lokali olarak değerlendirilmektedir.

KENDIRLI CHURCH

The building next to the Öğretmenevi (Teachers' House) on Atatürk Street in Gaziantep was planned by the Armenian community in 1860. Due to their financial difficulties, however, it was built with support from Napoleon III, French missionaries and the Catholic community. The building became considerably worn, and was knocked down and rebuilt in 1898, along the lines of the Basilica of St. Francis of Assisi in Rome. The plans for the church were sent from the office of the Pope in the Vatican. It was opened with great ceremony in 1900.

The church is in a large garden, and built of white stone on a base of black stone. The floor is paved with red and white stone in a chequered pattern. The building within a spacious courtyard has portals and circular skylights on the facade. The balcony railings and stone mouldings beneath the balcony are other notable features.

Today, the building serves as the Municipal Kendirli Gazi Culture Centre and social centre for the teachers' lodgings.

NİZİP FEVKANİ KİLİSESİ

Nizip ilçe merkezinde Şıhlar Mahallesi'nde yer alan kilisenin yapım tarihi bilinmemektedir. Bu konuda kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmadığı gibi kitabesi de yoktur. Yapı tarzından XI.-XII. yüzyıllarda Bizans döneminde yapıldığı sanılmaktadır.

Moloz taştan, dikdörtgen planlı olan kilisenin apsisi yarım yuvarlak olarak dışa çıkıntılıdır. Kilise işlevini yitirdikten sonra bir süre cami ve depo olarak kullanılmış, restorasyonu yapıldıktan sonra günümüzde sosyal amaçlar için kullanılmaktadır.

NİZİP FEVKANİ CHURCH

The exact construction date of this church in the Şıhlar district of Nizip town is unknown, there being no information about it in written sources nor any inscription on the building itself. Based on its architecture, it is thought to have been built in the 6th or 7th century during the Byzantine period. It is built of stone on a rectangular plan, the apse forming a semi-circular protrusion on the exterior. When it fell into disuse as a church, it was used for a time as a mosque, and then as a warehouse before being restored and made into a cultural centre.

AZİZ BEDROS KİLİSESİ (ÖMER ERSOY KÜLTÜR MERKEZİ)

1723 tarihinde yaptırıldığı tahmin edilen kilise, 2005 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yol açma çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan Aziz Bedros Kilisesi, şehrin ortasında yer alan bir iplik fabrikası içerisinde uzun yıllar gizli kalmış ve depo olarak kullanılmıştır. Kilise, ortaya çıkarılmasının ardından Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararıyla tescillenmiş, restorasyon çalışmaları tamamlanmış ve Ömer Ersoy Kültür Merkezi olarak hizmete açılmıştır.

Kesme taştan yapılan kilisede, pembe mermer ve bazalt taş süsleme elemanı olarak kullanılmış. Kilisenin girişinde niş içlerinde ve pencerelerde yer alan kuş, melek figürleri ve çam ağacı, haç motifleri yer alıyor. Üç apsisli ve iyi derecede korunmuş olan kilise de günümüzde konserler düzenlenmekte ve konferanslar verilmektedir.

SAINT BEDROS CHURCH (ÖMER ERSOY CULTURE)

The Saint Bedros (Aziz Bedros) church is thought to have been built in 1723, and it was re-discovered in 2005 during municipal road construction. It was hidden for many years, used as a warehouse in the yarn factory that was in the middle of the city. After the church was revealed, it was registered by the Board for Preservation of Cultural and Natural Assets, and following its restoration was opened as the Ömer Ersoy Culture Centre.

The church is built of cut limestone with pink marble and basalt used as decorative elements. There are birds, angels, a pine tree and cross motifs on the insides of niches and windows in the entrance. The church has three apses and the building is in good condition. Today, it is a venue for concerts and conferences.

AZİZ NERSES KİLİSESİ

Patrik Aziz Nerses'in Rumkale'de adına 1173 yılında yapılmıştır. Kilise, sur içinde kalenin güneyinde yer almaktadır. Doğu- batı doğrultusunda dikdörtgen planlı, üç nefli ve üç apsisli kilisenin batısında narteks yer almaktadır. Ermeniler tarafından 1113 yılından 1292 yılına kadar katolikosluk makamı olarak kullanılan kilise Memlûklular döneminde mescide dönüştürülmüştür.

THE CHURCH OF ST. NERSES

This church was built in Rumkale in 1173, in memory of the Patriarch St. Nerses. The church is in the south part of the castle, within the ramparts. It is rectangular, situated on an east-west axis, and has three naves and three apses, with the narthex on the west side. Under the Armenians, the church was the seat of the katholikos from 1113 to 1292. It was turned into a mosque by the Mamluks.

BARŞAVMA MANASTIRI

XIII. yüzyılda Yakubi Azizi Barşavma kendi adına inşa ettirmiştir. Birbirine bitişik iki yapı şeklindeki manastırın bir bölümü günümüze ulaşmıştır. Manastır Rumkale sur içinde kalenin kuzeyinde yer almaktadır.

THE BARSHAVMA MONASTERY

The Jacobite Saint Barshavma had this monastery built in the 13th century. It consists of two adjacent buildings, only one portion of which has survived to the present. The monastery is in the north part of the castle, inside the ramparts.

HAVRA (SİNAGOG)

Gaziantep'te Osmanlılar döneminde nüfusun küçük bir bölümünü oluşturan Musevilerin, Yahudi Mahallesi olarak anılan yerde cemaatleri için yeterli büyüklükte bir havraları bulunmaktaydı. Halep Salnamelerinde Havra'nın (Sinagog) ilk yapılış tarihi 1886 olarak geçmektedir. Kent merkezinde Düğmecî Mahallesinde bulunan yapının bulunduğu parselin doğu ve batısı yoldur. Güneyde ibadet salonları, kuzeyde ise iki katlı lojman bulunmaktadır. Gaziantep Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce restorasyonu yapılan Havra, Gaziantep Üniversitesi'ne devredilmiştir. Günümüzde Gaziantep Üniversitesi'nin Kültür Merkezi olarak hizmet vermektedir.

THE SYNAGOGUE (HAVRA)

A small percentage of the population of Gaziantep in Ottoman times were Jews, and there was a synagogue large enough to serve the community in the Jewish district. The annual records of Aleppo mention the synagogue as having been built in 1886. The plot on which it is situated in the city's Düğmecî district is bordered by roads on the east and west sides. The areas of worship are on the southern side, while in the north is a two-storey residence building. The synagogue was restored by the Gaziantep Regional Directorate of Foundations, and turned over to Gaziantep University. It now serves as the university's culture centre.

MİTRAS TAPINAĞI

Dünyada bilinen, yer altına inşa edilen Mithras tapınaklarının (Mithraeum) en büyüğü Dülük'te Keber tepesinin güney eteğinde bulunmaktadır. Dülük'te bulunan tapınak iki salonludur ve yer altı tapınağının mihrabı konumundaki merkezi nişte boğa öldürme sahnesi kabartma halinde işlenmiştir.

TEMPLE OF MITHRAS

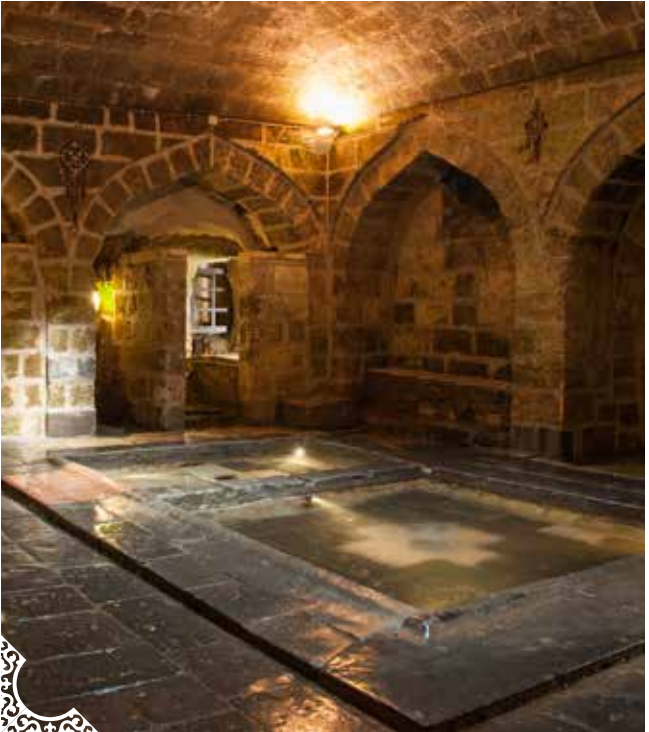
The subterranean temple of Mithras (Mithraeum) situated in Dülük on the southern slope of Keber Hill is the largest such temple discovered to date in the world. It has two chambers, and the Tauroctony- the scene of Mithras killing a bull, is carved in relief in the central niche which served as the altar of the underground temple.

PIŞIRICI MESCİDİ VE KASTELİ

1285’li yıllarda yapılan pişirici, Selçuk Mimari özelliklerini taşımaktadır. Özellikle asma tavanıyla eşi benzeri yoktur. Kayalar oyularak suyu bölümlere ayrılmıştır. Pişirici kasteline 28 basamakla inilmektedir. İnsanların susuzluğunu giderdiği, serinlediği, çamaşır ve bulaşığını yıkadığı, yıkadığı yerlerdir. İç duvarlarında Selavat-ı Şerife, 12 imamın isimleri ve ayet- el kürsi bulunmakta ve geniş bir mescit bulunmaktadır. Oturacak yerler, 8 tuvalet, 2 havuz, su kanalları ve civar evlerin su ihtiyacını gideren livaslar bulunmaktadır.

THE PİŞİRİCİ MESCİT AND KASTEL

The Pişirici Mescit (place of prayer) was built in 1285 and displays features typical of Seljuk architecture. The ceiling in particular is unique. The water from the kastel (underground fountain) is channelled through conduits carved in the rock. 28 steps lead down to the fountain, which served as a source of drinking water, a place to bathe and cool down in hot weather, and to wash laundry and dishes. On the inside walls are a Selavat-ı Şerife (expression of greetings to the prophet Muhammed), the names of 12 imams, and an ayet-el kürsi prayer, and there is a large mescit. There are places to sit, 8 toilets, 2 pools, water channels and a conduit system supplying water to nearby houses.

ÖMERİYE CAMİİ

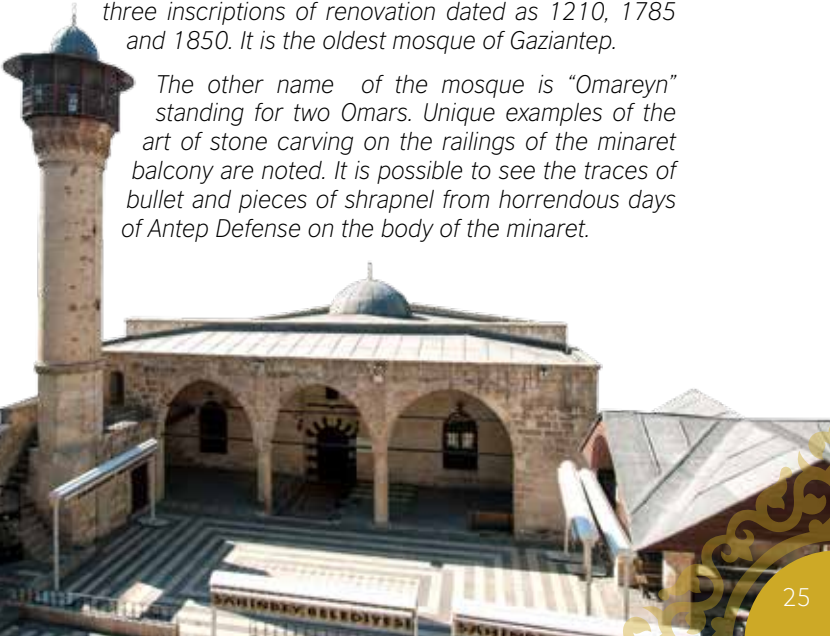
Hazreti Ömer zamanında yapıldığı ifade edilen caminin 1210, 1785 ve 1850 yıllarına tarihlenen üç adet onarım kitabesi mevcuttur. Gaziantep'in en eski camisidir.

Caminin bir diğer adı da İki Ömer anlamında "Ömeryn" dir. Minare şerefesinin korkuluklarında oyma taş işçiliğinin eşsiz örnekleri görülmektedir. Minarenin bedeninde ise Antep Savunmasının dehşetli günlerinden kalan mermi ve şarapnel parçalarının izlerini görmek mümkündür.

ÖMERİYE MOSQUE

The Ömeriye Mosque built during the era of Holy Omar has three inscriptions of renovation dated as 1210, 1785 and 1850. It is the oldest mosque of Gaziantep.

The other name of the mosque is "Omareyn" standing for two Omars. Unique examples of the art of stone carving on the railings of the minaret balcony are noted. It is possible to see the traces of bullet and pieces of shrapnel from horrendous days of Antep Defense on the body of the minaret.

BOYACI CAMİİ

Kadı Kemalettin tarafından yaptırılan Boyacı Cami'nin yapımına ilişkin ulaşılan en eski kaynaklara göre cami 1211 yılında inşa edilmeye başlandı. Caminin minberinde 1357'de Memlûklüler döneminde bitirildiğini belirten bir kitabe vardır.

Dikdörtgen planlı, mihraba paralel iki nefli olan camide minberin alttan kızaklı olması ve duvarda özel olarak yapılan bölmeye girebilmesi diğer camilerden ayıran bir özelliktir.

BOYACI MOSQUE

According to the earliest available sources, construction of the Boyacı Mosque commissioned by Kadı Kemalettin was begun in 1211. According to the inscription on the minber (preaching pulpit), the mosque was completed in 1357, during the Mamluk period.

The mosque has a rectangular plan with two sections parallel to the mihrab, and is distinguished by its mobile minber whose sliding mechanism enables it to be moved in and out of a specially-designed compartment in the wall.

ALİ NACAR CAMİİ

Caminin ilk yapım tarihine dair bilgiye ulaşılamazken, ilk önemli onarıma ait kitabede 1816 tarihi görülmektedir. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde "Aliyünnacar" olarak adı geçen caminin 1376'dan önce yapıldığı düşünülmektedir. Ulaşılan vesikalar caminin Ali adında bir marangoz tarafından yaptırıldığını belgelemektedir.

Gaziantep'in en büyük camilerinden olup, mihraba paralel iki nefli, dikdörtgen planlıdır. Yaprak mahallesinde, Alleben Deresinin kenarında bulunan caminin, kuzeyinde yer aldığı düşünülen "Aliyünnacar Medresesi" günümüze ulaşmamıştır.

THE ALI NACAR MOSQUE

Although the mosque's original construction date is unknown, it bears an inscription indicating that the first major renovations were carried out in 1816. The mosque is mentioned as the Aliyünnacar mosque in Evliya Çelebi's travelogue, and it is thought to date from before 1376. According to the records, it was built by a carpenter called Ali.

It is one of the largest mosques in Gaziantep, and has a rectangular plan with two longitudinal sections parallel to the mihrab or "praying niche". The mosque is situated by the Alleben Stream in the Yaprak district of the city. The "Aliyünnacar Medresesi" (school for religious instruction) thought to have been located to the north of the mosque has not survived to the present.

ŞİRVANİ CAMİİ

Gaziantep Kalesi'nin batısında Seferpaşa Mahallesinde bulunmaktadır. Minaresi iki şerefeli olduğu için "İki Şerefeli Cami" olarak da adlandırılır. 1677 tarihinden önce Şirvani Mehmet Efendi tarafından yaptırıldığı, günümüze ulaşan belgelerden anlaşılmaktadır. Rivayete göre Şirvani Seyit Mehmet Efendi Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in soyundan gelmektedir.

Bir efsaneye göre cami herhangi bir nedenle yıkılırsa onu yeniden yapacak kadar altın ve gümüşün temelinde gömülüdür. Camide eskiden dervişlerin zikrettikleri bir oda, ahşap işçiliğinin güzel örnekleriyle süslenmiş bir müezzin mahfili ve alttan kızaklı olan duvarda özel olarak yapılan bölmeye girebilen minberi de bulunmaktadır.

THE ŞİRVANİ MOSQUE

This mosque is to the west of Gaziantep Castle in the Seferpaşa district. It is also known as the "mosque with two minaret galleries" because of this feature on its minaret. Surviving documents indicate that it was built before 1677 by Şirvani Mehmet Efendi, who was reputed to be descended from the line of Hüseyin, the Prophet Muhammed's grandson.

According to a legend, if the mosque should ever be destroyed, there is sufficient gold and silver in its foundation to pay for its rebuilding. The mosque contains a room where the dervishes used to practice zikir (a form of prayer expressing remembrance of God), a müezzin mahfili decorated with fine wood carving, and a minber (preaching pulpit) on runners so that it can slide into a special recess in the wall.

ALAÜDDEVLE (ALİ DOLA) CAMİİ

Alaüddeve Camiinin, Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde 1479-1515 tarihleri arasında Dulkadiroğullarından Alaüddeve Bozkurt Bey zamanında yapıldığı yazmaktadır. Halk arasında "Ali Dola Camii" de denilmektedir.

THE ALAÜDDEVLE (ALI DOLA) MOSQUE

The Alaüddeve Mosque is mentioned in Evliya Çelebi's Seyahatnamesi (travelogue) as having been built between the years 1479-1515 by Alaüddeve Bozkurt Bey of the Dulkadiroğulları clan. It is also known locally as the "Ali Dola Mosque".

ALAYBEY (GAMİ BEY) CAMİİ

Alaybey Camisi'nin doğu bölümündeki 1594 ve mihrap yönündeki 1598 tarihli mezar kitabesinden 16.yy'ın ikinci yarısında yapıldığı anlaşılmaktadır. Osmanlı Dönemi camilerinden olan yapı, enine dikdörtgen planlı ve iki neflidir. Camide, iç mekan dört ayakla on bölüme ayrılmış, çapraz tonozla örtülmüştür. Yapının ana giriş yapısı sivri kemerli niş içine yerleştirilmiş, basık kemerli bir kapıdan oluşmaktadır. Cami düzgün kesme taşla inşa edilmiştir. Mihrabiyelerde Allah yazılı rozetler vardır. Caminin minaresi kuzeydoğu cephesinde yer almaktadır. Minare gövdesi çokgen kesitli olup, şerefe kokulukları oyma taş işçiliğinin güzel örneklerindedir. Alaybey Cami, süslemesiz yalın bir yapı olmakla birlikte giriş kapısı ve mihrap renkli taşlarla altı kollu yıldız, zikzak ve baklava motifleriyle süslenmiştir. 1985 yılında onarılmıştır.

ALAYBEY MOSQUE

From a 1594 epitaph in the eastern part of the mosque, and another 1598 epitaph in the direction of the alcove, this mosque is known to have been built in the second half of the 16th century. The building, which is an Otto man Period Mosque, has a horizontal rectangle plan with two naves. In the mosque, the interior area is divided into ten sections with four columns, and covered with a crosswise vault. The main gate consists of a low-arched door which was placed into a high-arched alcove. The mosque was built of smooth-hewn stone. In alcoves, there are rosettes on which "Allah" is inscribed. The minaret of the mosque is situated in the northeastern area. The minaret has a polygon section, and the parapet of the balcony, are fine examples of carved stonemasonry.

Although it is simple, the gate and the niche of Alaybey Mosque were decorated with colorful stones, six-armed-stars, zigzags and baklava motifs. In 1985 its repair was made by General Directorate of Foundations.

HANDANBEY CAMİİ

Handanbey tarafından Gaziantep Kalesi'nin güneybatısında 16.yy.da yaptırılan Handanbey Cami 1788-1821 yılları arasında onarım görmüştür. Cami mihrap yönüne paralel iki nefli ve dikdörtgen planlıdır. Ortadaki iki ayakla altı bölüme ayrılmış, her bölümün üzeri ise çapraz tonozla örtülmüştür. Dışa taşan taç kapı sivri kemerli bir niş içinde, basık yuvarlak kemerli bir girişten oluşmaktadır. Burada ak ve kara taş yanında kırmızı ve beyaz mermer kullanılmıştır. Minarenin çok köşeli gövdesi, üstü rozet motifleriyle işlenmiş olan palmetlerle süslenmiştir.

Handanbey Cami'sinde, şerefe altında bezenmiş mukarnas sıraları yer alır. Mukarnas sıralarının altında rozetler, aralarında da çini tabakları bulunmaktadır.

HANDANBEY MOSQUE

The Handanbey Mosque, built in 16th century by Handanbey, was repaired in 1788-1821. It is double-naved and rectangle-planned. It was divided into six parts by two columns in the middle and parallel to the mihrab. The top of each part is covered with a crosswise vault.

The crown door, extending over the outer walls, consists of a low round-arched entrance which is in a sharp-arched niche. Here together with the black and white stones, red and white marble were used. The polygon cornered body of the minaret was ornamented with a series of decorations and the top decorations were ornamented with rosette motifs equally spaced. There are honeycomb motif ornaments under the balcony of Handanbey Mosque. There are rosettes beneath the motifs and ceramic plates placed among them.

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Tel : 0342 230 59 69

Faks : 0342 232 84 81

www.gaziantepkulturturizm.gov.tr

iktm27@kulturturizm.gov.tr

